

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— Kr. za inostranstvo 15.20 Kr.
EKSKLJUCNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kraljevine Italije in inostranstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Crescente violenza della battaglia in Egitto

Valorosi contrattacchi dalle truppe dell'Asse — 50 carri armati distrutti — Un sommergibile nemico affondato

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 3 novembre il seguente bollettino n. 891:
La battaglia sul fronte dell'Egitto è divampata ieri di violenza ancora maggiore. La rinnovata pressione sviluppata da imponenti forze blindate nemiche è stata validamente arrestata dalle truppe dell'Asse che con strenuo valore sono passate a più riprese al contrattacco.
L'avversario ha subito perdite ingenti soprattutto in mezzi corazzati dei quali oltre 90 sono stati distrutti.
Anche le nostre perdite sono elevate.

Naraščajoča silovitost bitke na egiptskem bojišču

Junaški protinapadi čet Osi — Devetdeset tankov uničenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 3. novembra naslednje 891. vojno poročilo:
Bitka na egiptski fronti se je večer razplamela še z večjo silovitostjo. Ponovni pritiski, ki so ga razvile znatne oklopne sovražne sile, je bil čvrsto zaustavljen od osnih čet, ki so z žilavo vrlino presle večkrat v protinapad.
Nasprotnik je pretrpel velike izgube, zlasti v oklopih vozil, izmed katerih je bilo nad 90 uničenih. Tudi naše izgube so znatne. Hudi boji so še v teku.
Letalsko orožje vseh vrst je sodelovalo v borbi proti britanskemu letalstvu, napadajoč sovražne kolone in brez prestanka obstrejujoč sovražnikove zveze z zaledjem. V mnogostevilnih dvo bojih so naši lovci sestrelili 3 letala, nemški pa 12. Italijanska in nemška letala, ki so spremljala neki konvoj, so odbila letalske

Rim navdušeno pozdravlja bataljone „M“

Magične manifestacije ob odhodu novega močnega kontingenta Črnih srajc na bojišče

Rim 3. nov. s. Prebivalstvo Rima je goreče pozdravilo nadaljnji močni kontingent Črnih srajc bataljonov „M“, ki je odšel na neki oddaljeni odsek fronte. Na tisoče trobojnic je vihralo s hiš ob potu legionarjev od enega prav do drugega kraja mesta. Na vsej poti so rože neprestano deževale na legionarje. Mnogiča je neprestano vzklikala »Duce!« in »Zmaga!«. Prebivalstvo je stalo v dolžini 5 km v gostem spalirju. V zadnjem trenutku so prihiti ljudje, ki so zvedeli za odhod bataljonov »M«.
Bataljoni »M«, te železne vrste, ki jih poveljstvo Milice po Ducejevem ukazu pripravljajo za potrebe moderne vojne in ki takoj po izveščanju odidejo na fronto, kjer je boj najhujši, so občutili globoko, kako pomorno se ljudstvo udeležuje vojne. Te manifestacije je imel samo ta pomen: pogaziti in zlomiti sovražnika. In ta naloga ni mogla biti poverjena bolj vrednim in sposobnejšim močim. Borci bataljonov »M«, ki so danes zvečer zapustili Rim, so med najhrabrejšimi borci na vseh frontah, nadvse drzni naskakovci, ki jim je Domovina že mnogo dolžna in ki se pripravljajo na nova in nič manj drzna junaška dejanja.
Vsa pot od taborišča bataljonov »M«, od koder je krenila množična vrsta oboroženih do kolodvorov Termini, je bila manifestacija obnove prisega Milice in naroda, kajti Milica je narod in narod je Milica. Bila je to prisega, da je treba doseči cilj na rimske način. Ljudstvo je videlo v gra-

Neomajna straža ob Donu

28. oktober pri našem ekspedicijskem zboru v Rusiji

S fronte ob Donu, 3. nov. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefan). Ker ni mogel olajšati pritiska s severa na zadnje branilce Stalingrada, je sovražnik skušal napasti na jugu mesta. Obenem se je ojačilo njegovo udejstvovanje vzdolž Donu. Južno od uničenega mesta so rdeči utrpeji v hudih bojih znatne izgube. Ob Donu so Sovjeti nalezli na naglo reakcijo rumunskih čet, popolnoma brezuspešni pa so bili tudi sunki proti našim postojankam.
28. oktober so občutili zlasti v Rusiji kot mejnik v boju proti komunizmu. Nekatere edine so proslavile obletnico z izročitvijo vojaških odlikovanj Črnim srajcem, ki so najbolj prispevale k nedavnim zmagam. V duši vseh se je znova potrdila prisega, da je treba boriti se do popolnega triuma pohoda Nove Evrope, ki se je pričel, kakor se lahko reče, v Italiji prav 28. oktobra 1922. Nekatere oddelki so obletnico proslavili ob zvokih domovinskih himen s fanfarami. Motilno udejstvovanje sovražnika je bilo omejeno.
V zadnjih dveh dneh se je povečalo kretanje patrulj. Sovražnik je večkrat poizkusil preoračati Don in napasti naše prodne postojanke. Neke naša baterija v le-tem obseku je obstreljevala sedež nekega

nasprotnega poveljstva. Naši možnarji so uničili položaje avtomatičnega orožja na nekem otoku pred našimi črtami. Neki poizkus nasprotnika za prekoračenje Donu, se je končal s potopitvijo številnih izkrcavalnih čolnov. Sovražnik se je odrekel podvigu in je imel izgube. Med nekimi poizkusi izkrcanja je bila med drugim zadeta ena sovražnikova radijska postaja. V zadnjih 24 urah so bili izredno številni poizkusi za prekoračenje reke, ki so bili vsi v kavi odbiti. Napadi sovražnih patrulj in oddelkov na naše stražne postojanke in prednje postojanke so bili odbiti z naglo akcijo naših borcev, ki dobro stražijo Don ter bodo onemogočili, kakor so že onemogočili, sovražnikove načrte in namere.

Kralj Mihael v Bukovini
Bukarešta, 3. nov. s. Slovesnost v Bukovini ob priliki potovanja mladega kralja Mihaela in kraljice-matere so se zaključile v Černovicah z obiskom vladarja na razstavi odrešene Bukovine. Kralj in kraljica mati sta ob spremstvu podpredsednika ministrskega sveta in zastopnikov vojaških oblasti obiskala razne socialne ustanove. Prebivalstvo ju je povsod navdušeno pozdravljalo.

Nezadržno prodiranje na Kavkazu

Z uspehom zaključeni hudi boji v zapadnem kavkaškem gorovju — Napredovanje vzhodno od Alagira — Nove italijanske zmage ob Donu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 3. nov. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:
Na zapadnem Kavkazu so napadi in protinapadi dovedli do hudih bojov, v katerih so naše čete ohranile svoje postojanke in so v protinapadu pridobile nadaljnje ozemlje. Slovaške čete so uničile obkoljen sovražni oddelk.
Vzhodno od Alagira so nemške čete v nadaljnjih napadih prodrle v močno zgrajene in z minami zavarovane postojanke sovražnika. V letalskih napadih so bile z bombami in strelnim orožjem povzročene sovražniku velike izgube. En oklopi vlak je bil uničen.
Na Kalmiški stepi je bila z lastnim protinapadom vržena sovražna konjenica z velikimi izgubami nazaj.
V Stalingradu se težki napadali boji za ceste in bloke hiš nadaljujejo. Strmo-glavci so nadaljevali svoje napade na močno branjena odprna gnezda sovražnika v severnem delu mesta. Kljub trdovratnemu odporu je sovražnik zopet izgubil na terenu. Južno od mesta so se novi protinapadi sovražnika ponesrečili. Letalstvo je prekinilo sovražnikove prometne zveze vzhodno od Volge in ladijski promet na Volgi.
Ob Donu je podvil sovražnik več poskusov, da prekorači reko, vsi pa so bili odbiti od rumunskih, italijanskih in madžarskih čet. Italijanski lovci so v nizkem poletu uspešno napadali poljske postojanke sovražnika. Madžarske čete so vzhodno

Uspeh nemških podmornic ob obali Kanade

Razbile so sovražni konvoj, ki je bil namenjen v Anglijo, in potopile 16 ladij s 94.000 tonami

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 3. nov. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje posebno poročilo:
Vzhodno od kanadske obale je skupina nemških podmornic prišla kljub neugodnemu vremenu v stik s konvojem, ki je bil natočen z vojnimi potrebščinami in živili ter je bil na poti iz Amerike v Anglijo. Med vztrajnimi napadi, ki so se ponavljali več dni in noči, je bilo kljub močni obrambi potopljenih 16 sovražnikovih transportnih ladij s skupno 94.000 br. reg. tonami. Med potopljenimi ladjami so bile tri natočene z municijo in so že po prvih zadetih zletele v zrak. Dve nadaljnji

V Stalingradu zavzeti nadaljnji hišni bloki, spremenjeni v trdnjave

Berlin, 3. nov. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so bili z nemškim napadom v Stalingradu večerj doseženi nadaljnji krajevni uspehi. Po hudih bojih je bilo zavzetih več blokov poslopj, ki so jih boljševiki spremenili v trdnjave. Nemški strmo-glavci so hudo bombardirali utrjene industrijske naprave v severnem delu mesta. Bojna letala so napadla boljševiške baterije na vzhodnem obrežju Volge in prisilila k molku več topov. Zadeto je bilo tudi veliko skladišče goriva vzhodno od Stalingrada, ki je zleto v zrak.
Bojna letala, ki so se v nizkem poletu vrila na sovražne sile, zbrane pred severno nemško zaporno črto, so jim zadala izredno hude izgube. Nemška letala so uničila strojniška gnezda ter napadla sovražna transportna letala in jih hudo poškodovale. Rumunski in hrvaški letalci so napadli postojanke sovražnih čet severno od kolena Dona in dosegli lepe uspehe. Nemški in hrvaški lovci so spremljali skupine, ki so izvedle te operacije. Ti lovci so sestrelili 20 boljševiških letal, ne da bi sami imeli kaj izgub. Sovjetska letala so poskušala prodreti skozi nemško topovsko protiletalsko zaporo. Šest sovražnih letal je bilo takoj sestreljenih. Razbila so se pred nem-

od Dona prodrle v sovražne bunkerje in zaleje več ujetnikov.
Južnovzhodno od Ilmenskega jezera se na močvirnem ozemlju razvijajo trdovratni boji.
Sovjetska plovba je v oktobru izgubila na Baltičkem in Črnem morju, na Kaspiškem in Ladoškem jezeru 33 prevoznih in tovornih ladij raznih velikosti, več petrolejskih ladij in 1 stražno ladjo. Nadaljnjih 32 ladij vseh vrst, kakor tudi 4 bojne ladje so bile poškodovane med letalskimi napadi.
1. na 2. novembra s koncentričnim ognjem lastnega orožja preprečen napad angleških brzih čolnov na nemški konvoj: en sovražni brzi čoln je bil zažgal. Preteklo noč je isti konvoj prišel v Rokavskem prelivu zopet v stik z angleškimi brzimi čolni, izmed katerih je bil eden tako hudo poškodovan, da se lahko računa z njegovo izgubo.
V Egiptu se boji s povečano srditostjo nadaljujejo. Vdor močnih sovražnih oklopih sil v severnem delu bojišča je bil z brezobzirnim protinapadom zopet zadržan. Nemška in italijanska letala so v neumornih napadih na žariščne postojanke bombardirala motorna vozila, topništvo in sovražne postojanke v zaledju. Nemška in italijanska lovka letala so sestrelila 15 sovražnih letal, izgubljeno je bilo eno nemško letalo. Razen tega je bilo na Sredozemskem morju sestreljenih 5 angleških letal, med njimi eno od nemške podmornice.
Ob obali Rokavskega preliva je večerj sovražnik izgubil štiri letala.

trgovski ladji z 11.000 tonami, 1 rušilec in 1 korveta so bile prav tako torpedirane. Le manjši razkropljeni ostanek konvoja je mogel v gosti megli pobegniti.
V Indijskem oceanu potopljen angleški parnik
Šanghaj, 3. nov. s. Angleški transportni parnik »City of Paris« s 11.000 tonami je bil potopljen v Indijskem oceanu. Najbrž je parnik potopila japonska podmornica. Na krovu so bile čete 7. indijske armade pod poveljstvom 60 angleških oficirjev. Ladja je bila namenjena skozi Rdeče morje v Egipt.

Slovaške čete zadajajo boljševikom hude izgube

Bratislava, 3. nov. s. Po prehodni obrambni fazi so oddelki slovaške vojske prešli v napad na utrjene postojanke na nekem gorskem grebenu Kavkaza. Slovačkom je uspelo obkoliti sovražnika na majhnem prostoru in mu zadati hude izgube. V teh bojih so se izkazali oddelki pionirjev, ki so odstranjevali mine in topništvo. Sovražnik se je skušal 1. novembra s silnimi napadi oprostiti slovaške obkolitve, toda slovaške edine so odbile sunke in sovražne protinapade. Sovražnik je imel nove hude izgube. Pehotne naskakovalne

Nadaljnja japonska izkrcanja na otokih Tihega oceana

Tokio, 4. nov. s. Neki vojni dopisnik japonske mornarice poroča, da so se japonske edine kljub izredno hudemu tajfunu izkrcale na otoku Cuyo. Oddelki s Cuya so dospeli do Banamoca, kjer je bila edina sled za sovražnikom severnoameriška zastava in nekaj holivudskih fotografij. Japonske edine so se izkrcale tudi na otoku, pripadajočem skupini Quinluban. Tu jih je sprejel španski misionar, ki ni vedel prav ničesar o dogodkih, s številnimi domačini, ki so Japonce gostoljubno sprejeli.
Buenos Aires, 3. nov. s. Uradno poročajo iz Washingtona: V noči od 2. na 3. novembra so Japonci izkrcali ojačenja na severni obali Guadalcanara.

Uporna Indija

Bangkok, 3. nov. s. Poročajo o novih spopadih in številnih aretacijah v raznih okrožjih Indije. Večkrat je bil aretiran v Alahabadu tudi tajnik Pandita Nehruja Upa H.A. V pokrajini Bombay so eksplodirale bombe. Pet bomb so našli v nekem zapuščenem avtomobilu. Aretiran je bil neki dijak V vladnih uradih v Bombaju je eksplodirala bomba, ki pa ni povzročila škode. V Poona, sta eksplodirali dve bombi, prva v nekem šolskem poslopju, druga pa v vojaškem skladišču. Raznim krajem v združenih pokrajinah je bila nalozena kolektivna globa.

edine so prepoile sovražnika iz številnih utrd, kjer se je bil vgnezdil. Ostale boljše- viške postojanke je slovaško topništvo slo- vito bombardiralo. Akcija še traja.

Sovjetski vojaki se ne marajo dalje boriti

Budimpešta, 3. nov. s. Dopisnik nekega madžarskega propagandnega oddelka po- roča o dogodku, ki odkriva razpoloženje sovjetskega vojaka. Neki mlad oficir in neki podoficir, ki sta se drznila preko prvih črt, sta bila presenečena v kmečki koči od sovjetskega oddelka, kateremu sta se srdito zoperstavila. Bila sta pa ranjena in ujeta. Poveljnik sovražnega oddelka je postavil za stražo ranjenih ujetnikov štiri ruske vojake. Veliko je bilo presenečenje obeh Madžarov, ko je najstarejši stražar izjavil, da naj ujetnika smatrata vse štiri vojake za svoje ujetnike. Sovjetski vojaki so pomagali obema Madžaroma in z njima odšli od madžarskih črt. Poveljniku ma- džarske postojanke so ti nenavadni ujet- niki izjavili, da se predajajo, ker smatrajo, da nima pomena nadaljevati borbo brez upanja na zmago.

Boji na finskem odseku

Helsinki, 3. nov. s. Finsko vrhovno po- veljstvo javlja: V zadnjih 24 urah je fin- ska pehota odbila napad sovjetskega od- delka v odseku Rukajärvi na fronti Vzhodne Karelije. Na ostalih odsekih in frontah živahni spopadi majhnih oddelkov in patrulj. Finsko topništvo je učinkovito obstreljevalo utrjene postojanke, zbirališča in utrjevalna dela nasprotnika.

Izgube sovjetskih lovcev
Berlin, 3. nov. s. Kakor doznava DNB je bilo večerj v južnem odseku vzhodne fronte sestreljenih 35 sovjetskih lovcev.

Sožalje Kr. akademije ob Siebertovi smrti

Rim, 3. nov. s. Predsednik Kr. akade- mije Italije je poslal Nemški akademiji v Monakovu naslednje brzojavko: »Kr. aka- demija Italije, ki jo je nenadna smrt Lud- vika Sieberta, Vašega predsednika, glo- boko zadelo, vam pošilja izraze najglob- ljeja sožalja. Vazno delo odličnega znan- stvenika na področju kulture in politike ne bo nikoli pozabljeno in Kr. akademija Italije, katere prijeten gost je bil pokojnik, se bo vedno sominjala njegovega žilavega dela za čimbolj tesne in uspešne kulturne odnose med obema narodoma. Luigi Fe- derzoni, predsednik Akademije Italije.«
Berlin, 3. nov. s. Hitler je odredil, naj ima pogreb Ludvika Sieberta, predsednika bavarskega ministrskega sveta in predsed- nika Nemške akademije, narodni značaj.

Sprememba v nemški pravni akademiji

Berlin, 3. nov. s. Podpredsednik nemške pravne akademije prof. Emge je prosil, naj ga razrešijo dolžnosti podpredsednika akade- mije. Predsednik nemške pravne akademije Thierack je sprejel demisijsko prof. Emgeja in se mu zahvalil za delo, ki ga je opravil v dobi, ko je opravljal posele podpredsed- nika akademije. Minister Thierack je na- mesto prof. Emgeja imenoval za podpred- sednika državnega tajnika v pravosodnem ministrstvu dr. Rothenberga, ki je član akademije od njene ustanovitve.

Danski kralj na poti okrevanja

Kodanj, 3. nov. s. Zaradi nadaljnega zboljšanja zdravstvenega stanja kralja Kristijana bodo kralja odpeljali v grad Sorgenfriede pri Kodanju, kjer bo prebil dobo okrevanja.

Nad 10.000 žrtev ciklona v Indiji

Bangkok, 3. nov. s. Sele zdaj se dozna- va iz Kalkute, da je izredno hud ciklon razdeljal pretekli mesec več področj v Bengali. V Midnapuru je prišlo ob živ- lenje nad 10.000 oseb, kakih tisoč pa v področju Pargansa. Ciklon je pričel div- jati v jutru 16. oktobra in je trajal do prv- ih ur naslednjega jutra. Viharji so poru- šili skoraj vse hiše. V Midnapuru je ci- klon vse razdeljal. Sele po nekaj dneh je bil vzpostavljen promet nakar sele so bila reševalna dela omogočena. To je bila največja nesreča, ki je zadela Indijo po potresu leta 1935. Ko je bilo ob življenje 40.000 oseb in na stotine kilometrov ozem- lja opustošeno.

Otvoritev šolske obednice za Bežigradom

Slovesnosti sta prisostvovala tudi Visoki komisar in Zvezni poveljnik — Dobrote šolske prehrane bo v kratkem uživalo okoli 2000 otrok

Ljubljana, 4. novembra. Včeraj ob 12.30 je bila v prisotnosti Visokega komisarja in zastopnikov mestnih oblasti otvorjena šolska obednica za I. XXI, ki jo je organiziralo in skrbi za Zvezno poveljstvo Italijanske litorske mladine v Ljubljani. Otvoritev slovesnosti, ki jo je odredil Zvezni poveljnik GILLA in ki se je odvijala zelo preprosto v mesčanski soli na Vodovodni cesti, so prisostvovali razen Ekse. Graziolija in Zveznega tajnika Orlandinija tudi General Montagna kot zastopnik Armadnega poveljnika, zastopnik škola, župan general Kupnik, Zastupnik ženskih fašistov, Kvestor, namestnik Zveznega poveljnika GILLA za načelnikom Vrhovnega poveljstva, šolski nadzornik in druge osebnosti.

Ravnatelj prof. Wagner je v šolski veži naslovil na Visokega komisarja topel pozdrav in mu izreklo zahvalo za vse, kar je fašistična vlada storila in še dela v korist otrok, potrebnih podpore. Zagotovil mu je, da bodo tako on kakor učiteljski zbor nadaljevali svoje lojalno sodelovanje v korist šole in učencev s smotrom, da tudi na ta način pokažejo priznanje za vse kar je bilo storjenega za slovensko mladino od strani fašistične vlade.

Na Visokega komisarja sta nastopila besede iskrene zahvale tudi upravitelj moške šole in upraviteljica ženske šole Ekse. Grazioli je vsem izreklo zahvalo, pri tem pa poudarila, kako je Zvezno poveljstvo Italijanske litorske mladine v Ljubljani po ukazih Duceja ukrenilo, z obilnimi sredstvi in plemenitimi nagibi, samo da bi moglo uživati dobro prehranjevanja čim večje število potrebne mladine. Pozval je navzoče in gojence, naj občno svoje misli hvalečnosti k Duceju in svoje priznanje Zveznemu tajniku, namestniku Zveznega tajnika in njunim sodelavcem za vse, kar so storili in kar bodo storili v korist manj premožnih otrok.

Zvezni poveljnik se je zahvalil Visokemu komisariju za njegove besede in za podporo, ki jo ob vsaki priložnosti nudi pobudam Stranke. Zagotovil ga je, da bo GILL skrbel in postal s vsemi sredstvi do dejavnosti, ki Duce zanjo hoče, da doseže največji razvoj.

Takoj zatem so se Visoki komisar, Zvezni tajnik in drugi predstavniki oblasti podali v dvorane v pritličju, kjer je pri mizah sedelo že večje število otrok in deklet. Ob njihovem vstopu so se dvignili in pozdravili z rimskim pozdravom. Majhna dekle je izrekla v imenu vseh navzočih Ekse. Grazioliju izrazje hvalečnosti in mu izročila šopek cvetlic.

Visoki komisar je izreklo otrokom nekaj pristranih pozdravnih besed, opozarjajoč jih, da dolgujejo dobroto, ki jih sprejemajo, plemenitosti Duceja. Po blagoslovitvi prostorov in molitvi in medtem ko so otroci nadaljevali z obedom, je Visoki komisar pregledal vse sobe in kuhinjo.

Med pregledom je ravnatelj šole sporočil Ekse. Grazioliju, da so skoraj vsi učenci, razen redkih izjem, zaprosili za vpis v GILL. Visoki komisar je izreklo besede pristrane zadovoljstva za delo, storjeno v korist šole.

Medtem ko je zapuščal prostore obednice, se je pripravljala druga skupina otrok, da vstopi v obednico. Visoki komisar in Zvezni tajnik sta se tudi med temi dekletki zadržala nekaj časa. Samo v tem okraju bo uživalo v kratkem šolske obede 2000 otrok. Splošnovanja vredna številka, ki daje merilo naporov, ki jih tudi na tem področju izpolnjuje fašizem za prebivalstvo.

Obvestilo pokrajinskega Dopolavora

Ljubljana, 3. novembra. Pokrajinski Dopolavoro sporoča: Z dnem 28. oktobra XX je zapadla z vsemi učinki veljavnost članskih izkaznic OND, ki so bile izdane med letom slovenskim prebivalcem Ljubljanske pokrajine. V skladu s tem se od 29. oktobra naprej nikogar več ne smatra za člana dopolavoristične organizacije.

Tisti, ki želijo ostati vpisani še v letu XXI, morajo prositi za ponoven vpis. Za davne formulare bodo mogli dvigniti pri Pokrajinskem Dopolavoru in podrejenih Občinskih Dopolavorih kakor tudi v tajništvih javnih uradov in v ravnateljskih podjetjih.

Imenovanje v GILL-u

Glavni poveljnik GILLA na predlog Zveznega poveljstva v Ljubljani imenoval nadzornico pri tukajšnjem zveznem poveljstvu prof. Lavro Farorelli-Lollijevo na mesto prof. Carella Capiettijske Ines, ki je določena za drugi sedež.

Nagrade za prijavo skritega vojnega plena

Visoki komisariat objavlja: Vojno ministrstvo je določilo naslednje denarne nagrade civilistom, ki bi javili skrite predmete vojnega plena: do vrednosti 10.000 lir odkritega blaga 16%, od 10.000 do 100.000 lir 8%, najmanj 1600 lir, preko 100.000 lir 3%, najmanj pa 8000 lir.

Nagrade za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Rudmanu Juriju in Bari iz Radoš št. 8, p. Metlika, in zakoncema Možina Janesu in Franciški iz Dol. Logatca št. 17 ob priliki rojstva dvojčkov nagradi po 600 L.

vajoča lahkotnost in vzburkanost tako čudovito prepleta s svečanostno resnobnim občutjem.

Tako je bil snočni komorni koncert vsestransko dobro pripravljen ter v vseh prepleh skladbah imenitno izveden. Ljubljanski komorni trio je odpravil novo žetev, ki je obilna, bogata in izpodbojajka. Naš komorni trio je iznova pokazal svoj fino izbrušen čut za ubranost, neposrednost komornega tona, ki je tako privlačen in

odločen za vse komorne nastope. Vsi trije člani tega našega prvostopskega komornega združenja nam v nepovrjeni, uravnoteženi obliki posredujejo lepoto, bistro blagovestje komornih skladb. Vsi trije so resnični reproduktivni umetniki, ki s pridom uveljavljajo svoje dovršene tehnične spretnosti ob sočasnem umetniško čustvenem zanosu. Lipovšek, Dermelj in Sedlbauer so kakor žarko blesteče trojevedce na nebeskonu naše komorne glasbe, našega komornega koncertnega življenja.

Občinstva se je precej nabralo v veliki filharmonični dvorani.

Poslušalci so s svojo zbrano pozornostjo izpričali precej visoko stopnjo svoje glasbene kulture in niso varčevali z iskrenim priznanjem, kar se je zlasti pokazalo pri Lipovškovi »Sonati«, ko sta morala oba s krasnimi šopki obdarovana izvajalca večkrat na oder. Le proti koncu

Živilski trg se drami pozneje

Danes so nam postregli s čebulo — Mnogo je bilo še vedno cvetalec

Ljubljana, 4. novembra. Prejšnje tržne dni, ko smo se še ravnali po »stari uri«, se je živilski trg začel dramiti že v mraku. Ob 7. je bilo na trgu že skoraj živahneje kakor je zdaj ob 7.30, čeprav smo uro pomaknili nazaj. Ljudje so se zelo hitro navajali spati. Na trg zdaj prihajajo mnogo pozneje ne le prodajalke, temveč tudi gospodinjice, ki se jim prav tako ne mudi izbirati blaga.

Najbolj zgodaj so navadno vstajali branjevi, ki imajo vselaj jutraj še precej dela z razstavljanjem blaga. Branjevi se vedno mnogo dajo na obliko in se zavedajo, da okusno ter mikavno razstavljeno blago še tem bolj privablja kupce. Nekateri so res pravi umetniki, da dosežejo uspeh včasih z zelo skromnimi sredstvi. Če začnejo zjutraj na trg, ko se kupčija še ni začela, se ti zdi, da si stopil za gledališki oder, ko je gledališče prazno. To je nekakšno tihotajstvo, a pokrito s pregrinjali, kakršnega bi naslikal slikar, ki bi v zadregi, kaj bi naj prav za prav ovekovečil. Iz kupa zabojev, narobe obrnjenih košar in zastorov se pa pozneje kakor na povelje izluči sadna in zelenjadna razstava. Na trg prihajajo najprej najbolj popularni stalni prodajalci, ki so že desetletja vajeni vstajati zelo zgodaj. »Vedno vstajamo ob 5. tudi pozimi«, pravijo, kakor da je to samo po sebi umevno. Na trgu se pa seveda morajo držati predpisanih tržnih ur, zato ne prihajajo še prej med svoje stolice, zaboje in košare. Zdaš se še posebno zadovoljni, ker zjutraj ne potrebujejo več luči, saj je ob 7., ko začno urejevati svoje blago, že povsem svetlo.

Tudi zelenjadnice in kmetice, stalne prodajalke, so začele zdaj prihajati na trg pozneje. Tako je bilo davi ob 7. na trgu še precej samotno. Najprej so začele dovajati blago prodajalke, ki imajo svoje stalne prostore in ki tudi trg vselej najbolj založe z izbranim blagom. Zelo smo lahko zadovoljni, da je trg založen še zdaj s tako lepo zelenjavo. Pozna se, da doslej še ni bilo slane, pa tudi, da ni preveč deževno. Če bi zapadel sneg, bi pač ne bilo tako na izbiro spinatov, motovilca in endivije kakor zdaj. Blago, ki ga zdaj prodajajo na zelenjadem trgu naše zelenjadnice, res zasluži posebno priznanje. Nihče se ne

more pritoževati, da dovažajo na trg le slabše blago, ter da boljše hranijo doma, morda za svoje posebne odjemalce. Na trgu prodajajo res najlepše blago in vselej lepo očisto. Gospodinjice, ki zdaj ne kupujejo tako lepe spinatke, kakršna je še vedno naprodaj, bodo zamudile najlepšo priliko. Zdaš je čas, da se še zalagamo z vitamini, ki jih bo telo potrebovalo pozimi, ko ne bomo tako lahko izbirali na zelenjadem trgu. Med zelenjavo je zdaj mnogo tudi zelene. Prav tako je še precej zelene kolerabe. Danes so posamezne prodajalke pripeljale tudi precej črne redkve. Gospodinjice so se lahko zalagale — vsaj v prvih tržnih urah — tudi z lepimi zelenjavami. Stalni zeljarji, ki uživajo med našimi gospodinjami zaslužen ugled, zalagajo trg dan z dnem s svojimi res vzornimi izdelki. Zelje je že po barvi tako vabljivo, podobno najboljšemu, zlato rumenemu maslu, da si ga poželiš, četudi bi bil sit vseh drugih dobrot. V resnici pa gre zelje tudi vedno zelo v denar. Mnoge gospodinjice pa tudi kupujejo kislo repo, ki je v razliko od zelja snežno bela.

Seveda si pa danes nismo ogledovali le blaga na zelenjadem trgu, kjer je bilo prejšnje tržne dni mnogo cvetja, da smo pozabljali na druge zemeljske dobrote. Tudi danes je bilo še precej cvetja naprodaj: vrtnarji ga niso mogli razprodati vsega in zdaj je za prodajo še vedno ugodno vreme. Ljudje se pa tudi še zanimajo zanj. Gospodinjice so se pa tudi danes rade ustavljale pri branjevih, zlasti, ker je bila privlačna res lepa rumena čebula, kakor da je bila sama izbrana. Prejšnje čase so gospodinjice zelo povpraševale po uvoženih čebuli, ker domače ni bilo, a naprodaj je bilo le nekaj slabše. Zdaš je pa blago tako lepo, da bo marsikdo posegel po njem ter si ga nakupil tudi za zimске mesece. Posamezni branjevi so se danes založili s čebulo najbolj. Izkazalo se je, da je najboljše, če se »specializirajo« na posamezne vrste blaga, a da se založe tem bolj z njim. Tako gre kupčija bolje od rož in gospodinjice so prej postrežene.

V prvi tržni uri davi; še ni bilo naprodaj gob, Gobarska sezona se še seveda ni končala in dokler ne bo snega, bo trg še vedno vsaj nekoliko založen z gobami.

Iz Srbije

— Parniški promet na progi Beograd—Sabac. Komisar bivše jugoslovenske parobrodne družbe objavlja, da je bil osebni parniški promet med Beogradom in Sabcem po starem voznem redu obnovljen s četrtkom 29. oktobra. Na drugih progah in sicer med Beogradom na eni ter Zemunom, Pančevom, Smederevom in Velikim Gradistom na drugi strani je pa stopil z današnjim dnem v veljavo nov vozni red.

— Tekstilno blago samo na nakaznice. V Srbiji se dobi tekstilno blago samo na nakaznice oz. na posebna dovoljenja. Nakaznice pa dobe samo delavci ali službenici v gospodarskih podjetjih ter kmetovalci, ki so izpolnili svoje obveznosti v pogledu oddaje poljskih pridelkov. V vsakem posameznem primeru je pa treba dokazati, da dotičnik res potrebuje tekstilne izdelke.

— Prenos poslovalnice generalnega pooblaščenca za gospodarstvo. Poslovalnica generalnega pooblaščenca za gospodarstvo v Srbiji je bila prenesena iz Zemuna v Beograd.

— Km-tijski program za leto 1942-43. Srbski ministrski predsednik se je obrnil na prebivalstvo s pozivom, naj obdela vso rodovitno zemljo. Obenem je bil objavljen obvezen kmetijski program za leto 1942-43. Program določa, da mora biti zasejane letošnje s koruzo 825.000 ha polja, s pšenico 500.000, z ječmenom 40.000, z ržjo 28.000, z ovosom 54.000, s fižolom 6.000, s solnčnicami 31.000, s sladkorno peso 16.000, z lanom in konopljo 19.000. Krompir mora biti rosan na 50.000 ha, solivje pa na 40.000, tobak pa na 9950 ha. Ureditve novih vinogradov je dovoljena samo v okviru skupne površine vinogradov do 60.000 ha.

— Pet pokrajinskih odborov za prehrano prebivalstva. V svrhu boljše nadzorstva nad delovanjem okrajnih in okrajnih odborov za prehrano prebivalstva je ustanovljena centrala za žito pet pokrajinskih odborov s sedežem v Beogradu, Velikem Bečkeru, Kraljevu, Sabcu in Nišu.

— Zvišanje železniških tarif. S 1. januarjem 1943. bodo zvišane na srbskih državni železnicah vse tarife z upoštevanjem jugovzhodnih blagovnih tarif.

— Nemška akademija v Beogradu. Zaradi preureitve in prezidavanja prostorov lektorata Nemške akademije v Beogradu se prične dopolniti tečaj namersto 1. šele 15. t. m. Dopolnjen tečaj obsega 11 tedenskih ur z naslednjimi učnimi predmeti: literatura, umetnostna zgodovina, zgodovina glasbe, zgodovina, državnoznanstvo, slovstva, stilistika in petje. Pristopina za tri mesece znaša 300 din.

Iz Hrvatske

— Pogodba o pravni pomoči med Hrvatsko in Slovaško. V Zagreb je prišel slovaški pravosodni minister dr. Geiza Fic v spremstvu viš. sodnega svetnika dr. Frisca Igonda in osebne tajnika dr. Stefana Frica. Slovaške goste so sprejeli na zagrebškem kolodvoru slovaški poslanik in zagrebški Ciekler, hrvatski pravosodni minister dr. Andrija Artuković, čuvaj državnega pečata dr. Minko Puk, šef proto-

kola v zunanjem ministrstvu dr. Ranki in zagrebški župan Ivan Werner. Prihod slovaškega pravosodnega ministra v Zagreb je v zvezi s podpisom hrvatsko slovaške pogodbe o pravni pomoči in izročanju zločincev.

— Napredek v radu. Pod okriljem zagrebške Ljudske univerze je predaval te dni kot gost oddelka za kulturo in tisk v hrvatskem zunanem ministrstvu vodja Berlinskega inštituta za radio in gledanje na daljavo dr. Karel Wagenführ. Predaval je o uspehih nemškega raziskovanja na polju gledanja na daljavo. Predavanje je vzbudilo v zagrebškem tisku in javnosti veliko zanimanje.

— Hrvatski delavci so varčni. V Nemčiji zaposleni hrvatski delavci so poslali v septembru domov 32.85 milijonov kun. V prvih 9 mesecih tekočega leta so prihranili in poslali domov 300.171.000 kun.

— Prometno ministrstvo razdeljeno v dve generalni direkciji. Poglavlje je izdal naredbo o razdelitvi prometnega ministrstva v generalno direkcijo za promet in generalno direkcijo za pošto, brzojav in telefon.

— Zagreb zamenja papirnati drobiž. Zagrebška mestna uprava je izdala nedavno papirnati drobiž, ki bo zdaj zamenjan za državni. S 15. novembrom izgubi zagrebški mestni papirnati drobiž veljavo.

— Pocenitev soli. Finančno ministrstvo je dovolilo ravnateljstvu državnih monopolov znižati ceno industrijske soli izjemoma na 2 kuni kilogram.

— Ureditve notranje uprave. Poglavlje dr. Pavelić je izdal kot predsednik vlade uredbu o notranji upravi vladnega predstava. Posle vladnega predstava opravila glavno tajništvo, ki mu načeluje glavni tajnik. Njega imenuje predsednik vlade in samo njemu je odgovoren za svoje delo. Po potrebi imenuje predsednik vlade njegovega namestnika. Glavno tajništvo je razdeljeno v tri oddelke: v splošni, računski in upravni. Delovanje računskega oddelka nadzoruje finančno ministrstvo. Državni direktor za nemško skupino na Hrt vaskem ima svoj sedež v vladnem predststvu. Njegov službeni odnos do vladnega predststva in drugih oblasti bo še posebej določen.

— Hrvatski letalci v Budimpešti. Pod vodstvom generala Uzelca je prišel v četrtek v Budimpešto skupina najboljših letalskih častnikov. Kolodvor je bil okrašen s hrvatskimi, madžarskimi, italijanskimi in nemškimi zastavami. Hrvatske goste je sprejel in pozdravil vrhovni poveljnik madžarskega letalstva general Rakoscy. Hrvatski letalski častniki so ostali na Madžarskem 4 dni. Sprejel jih je tudi državni upravitelj Horthy.

— Preskrba Zagreba z mlekom. Zagrebška mestna občina je ustanovila posebno podjetje za razdeljevanje mleka in mlečnih proizvodov. Nedavno se je vršila seja Društva za pospeševanje mlekarstva na Hrvatskem MOPAG. Na seji se je obravnavala položaj hrvatskega mlekarstva in njega povzga po sodelovanju z nemškimi strokovnjaki.

— Izdelovanje sveč. Strokovna zadruga za tehnične masloče na Hrvatskem je objavila nove določbe za izdelovanje sveč. V bodoče smejo izdelovalci izdelovati 10% sveč za cerkvene svrhe, 90% pa za razsvetljavo.

— Država zasleda vse židovsko premoženje. V uradnem listu je bila objavljena uredba, po kateri proglašajo država z veljavnostjo od 10. februarja 1942, za državno vse premoženje, premoženjske pravice in zapuščine oseb, ki se smatrajo v smislu zakona za žide.

— Likvidacija hrvatsko madžarskih dolgov. Hrvatska državna banka objavlja, da je bila sklenjena pogodba o likvidaciji pred 10. aprilom 1941 nastalih dolgov med Hrvatsko in Madžarsko. Pogodba obsega vse blagovne dolgeve, med njimi tudi zneske plačane na račun za blago, ki zaradi vojne ni moglo biti dobavljeno. Izvzeti so samo državni dolgovi in dolgovi državnih denarnih zavodov bivše kraljevine Jugoslavije.

Beležnica

KOLEDA

Danes: Sreda, 4. novembra: Karel Borojevič, Vital

DANASNE PRIREDITVE

Kino Matica: Da, milostljiva.

Kino Sloga: Duša, ki se vrača.

Kino Union: Izgubljena ljubavna pisma

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5. Mr. Deu-Klanjšček Dia, Cesta Arlele Rea 4.

Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Narodno gledališče

D R A M A

Sreda, 4. novembra: ob 16.: Hamlet. Red B

Četrtek, 5. novembra: ob 16.: Šestero oseb

Isče avtorja. Red A

Petek, 6. novembra: ob 15.: Oče naš. Izven.

Znižane cene od 15 lir navzdol

Sobota, 7. novembra: ob 16.: Hamlet. Izven

Nedelja, 8. novembra: ob 10.30: Sneguljica.

Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol.

Ob 16.30: Deseti brat. Izven

O P E R A

Sreda, 4. novembra: ob 16.: Traviata. Red

Sreda

Četrtek, 5. novembra: ob 16.: Don Pasquale. Red Četrtek

Petek, 6. novembra: ob 16.: Bocaccio. Izven.

Cene od 18 lir navzdol

Sportni pregled

Črn dan štajerskega nogometa

Nedeljsko kolo nogometnih prvenstvenih tekem na štajerskem je teklo v znamenju nesreče za vsa spodnještajerska nogometna moštva.

V Rosenthalu je nastopil mariborski Rapid na tekmi, ki je bila odločilne važnosti za vodilno mesto v tabeli. Mariborčani so bili poraženi od Rosenthala 2:4 (1:3).

Mariborski Zeleničarji pa so nastopili v Gradcu proti Graškemu SC. Igrali so z veliko požrtovalnostjo, vendar so tekmo izgubili 1:2 (0:1).

Celjani so se v nedeljo mudili v Leibnitzu, kjer so nastopili proti TuS Leibnitz. Odšli so poraženi 2:3 (0:0).

Nedeljske prvenstvene tekme na Dunaju so zopet zelo vplivale na stanje v tabeli. Vsi izidi so važni. Rapid je po zelo napeti in razburilni borbi premagal WAC 5:1. Obenem ga je s to zmago zamenjal na vodilnem mestu v tabeli. Vienna je premagala Wackra 4:2. Admiria je klonila Wiener SC 0:2. Austria je odvezla obde točki FC Wien, ker ga je premagala 2:1. Dunajski Zeleničarji pa so premagali graški Sturm 3:0.

— CONI ima 750.000 članov. Vrhovna športsna organizacija v Italiji je objavila, da šteje po zadnjih podatkih skupno 740.980 članov. Vsekakor impozantna športsna armada.

— Pet se jih je prijavilo za Schmellngovo dedščino. Tuji listi poročajo sedaj, da se je poleg Nemca Neusla, Italijana Musine in Lazzarja ter Šveda Tandberga prijavil kot kandidat za novega evropskega prvaka najtežje kategorije tudi Belgijec Karel Sys. Kako bodo izpeljali odločilne borbe, še ni padla odločitev. Verjetno je, da bosta razpisani najprej dve izločilni borbi.

— Podmilščak, klubski prvak mariborskega »Edelweissa«. Mariborsko košarsko društvo »Edelweiss« je v nedeljo izvedlo na progi Maribor—Hajdina—Maribor klubsko prvenstveno dirko. Proga je merila 47 km in jo je prvi prevozil Podmilščak v 1:22. Drugi je bil Mašera, ki je zastopal za Podmilščakom za eno sekundo. Tretji je bil Horvat, četrti Lokar in peti Plevnik.

EL HAKIM

(ZDRAVNIK)

Tak je naslov romana, ki bo v prvi polovici novembra izšel kot druga knjiga v zbirki »Dobra knjiga«. Roman bo obsegal okrog 300 strani in spada med najnovejša in najboljša dela slovitega švicarsko-nemškega pisatelja J. Knittla, katerega pozna po nekaterih prevodih že tudi naša čitalna publika. Roman obravnava življenje v sodobnem Egiptu in je že prešel v svetovno literaturo.

Naročite se na romane DK!

Ce si hočete zagotoviti to odlično Knittlovo delo po izredno nizki ceni, se naročite na zbirko »Dobra knjiga«, če se niste njen naročnik. Nove naročnike sprejemamo le še, dokler je na razpolago še kaj izvodov prve knjige, Mire Fucove izvrznega romana »Tiha voda«.

Pogoji za naročbo

Naročilo velja za eno četrtletje, torej sedaj za mesec oktober, november in december. Vsak mesec izide en roman.

Naročnina se lahko plačuje mesečno in znaša za one naročnike, ki so ob enem naročniki »Dutra« ali »Slov. narodca«, 8 ali 18 lir, za ostale naročnike pa 9 ali 20 lir na mesec, torej za eno knjigo. Prva cena velja za broširano, druga pa za v platno vezano knjigo.

Naročila sprejemajo uprava in inkasanti naših listov.

Izpred okrožnega sodišča

Milostna kazen za starega grešnika — V upanju na amnestijo je prekladal svoj razbremenjevalni zagovor in priznal krivdo v celoti

Ljubljana, 4. novembra.

Mali kazenski senat okrožnega sodišča, ki mu je predsedoval dr. Felaher in sta v njem sodelovala s. o. s. Ivan Kralj in Rajko Lederhas, je večerjadaljeval razpravo proti brezposelnemu knjigovozu J. G., ki ga je državno tožilstvo obtožilo zaradi tatvine plašča, vrednega 900 lir. Prvič se je obtoženelec v tej zadevi zagovarjal že pred tremi tedni. Takrat je priznal, da je plašč vzel, izgovarjal pa se je, da mu je bil njegov lastnik dolžan okoli 1200 din. Nekoč mu jih je posodil za nabavo kosesa. Plašč je potem prodal za 500 lir in denar zapravil. Kdo je bil kupec plašča, preiskava ni mogla ugotoviti.

Obtožbeni zagovor je bil na razpravi drugačen kakor v preiskavi, kjer je krivdo priznaval. Bržkone se je J. G. nadejal, da sodišče ne bo moglo zaslišati oškodovanega Antona Rodiča, ki biva izven Ljubljane, in bodo sodniki pri izrekanju sodbe vsaj v rahlem dvomu, kar bi moglo odločilno vplivati na izrek o krivdi in na eventualno kazen. Senat pa je hotel priti stvari do dna, in ker so sodniki zvedeli za bivališče oškodovanca, so sklenili, da razpravo prekinijo in zaprosijo pristojno karabinersko stanišnico, naj ga zasliši o resničnosti obtožbenega zagovora. Obtoženelec je romal nazaj v zapor, kjer je spokojno čakal na izid sodnih poizvedb.

V tem času pa se je zgodilo nekaj, kar ga je popolnoma prevzel. Na vrata jetnišnice je potekal vabljivi glas o podelitvi Kraljeve milosti: amnestiji in pogojnem odpustu. Obtoženelec je dobil nado, da bo tudi on deležen drobtine teh nevsakdanjih dobrot. To ga je privedlo do opustitve svojega zagovora. Iz zapora je pisal predsedniku senata pismo, v katerem je priznal, da je bil njegov zagovor na razpravi izmišljen. Rodič mu ni bil nikoli nič dolžan. Plašč mu je ukradel in priznava krivdo v celoti.

Na podlagi tega pisma je potem predsednik senata razpisal nadaljevanje razprave, ne da bi se čakal na uspeh poizvedb in na izpoved Rodiča. J. G. je večerj prišel zopet v razpravno dvorano, kjer ga je ze

čkal njegov uradni branilec. Prvo njegovo vprašanje je veljalo amnestiji. Zagovornik pa ga je močno razočaral: za tiste, ki so zagrešili dejanje, za katero je v kazenskem zakoniku zagrožena višja kazen od 5 let, ni amnestije; prav tako pa ne pogojnega odpusta, če je bil stotilec že trikrat kaznovan. Oboje je pri obtožencu počelo in tako je, žalosten, resignirano sedel na zatožno klopo.

V zagovoru je bil zelo kratek in je samo priznal, da je resnično, kar je že izpovedal preiskovalnemu sodniku. Iz njegovega kazenskega lista je izhajalo, da ima za seboj nekaj visokih kazni zaradi tatvin. Skupno je bil obsojen že na skoraj 12 let robije odnošno težke ječe.

Ko je državni tožilec podal svoj predlog, naj izreče senat sodbo po obtožbi in je branilec podčrtal vse momente, ki so govorili v prid milemu kaznovanju, je se obtoženelec zaprosil za besedo:

»Gospodje sodniki, prisim vas, upoštevajte moje težko življenje. Prvič sem grešil v mladosti, in to se mi je otepalo v vsem mojem življenju. Dobil sem delo nekje v Škofji Loki, toda podjetnik me je odpustil, ker je bil opozorjen od varnostnih oblasti, da sem že zagrešil tatvino. Kasneje sem se oženil. Ko je žena zvedela za moje preteklost, mi je zamerala in šla sva nazaj. Prava kazen za moj greh se je vedno začela šele potem, ko sem prišel iz kaznišnice.

Vendar je bil senat zelo milosten z obtožencem. Za svoje dejanje bi moral obtoženelec gledati na predkazni dobiti najmanj eno leto zapora. Sodniki pa so ga spoznali za krivega po §§ 314, 315 in mu v zvezi s § 71/4 omilihi kazen na 6 mesecev strogega zapora ter 1 leto izgube častnih pravic. Senat je tudi uradno ugotovil, da ne more biti deležen ne amnestije in ne pogojnega dopusta.

»Tako, dobili ste po usmiljenju najmanjšo moženko kazen. Februarja boste prišli zopet na svobodo in če je v vas še kaj poštenja, oklenite se poštenega življenja,« ga je odlovil predsednik, potem ko mu je obtoženelec izjavil, da sprejme kazen.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Predstave ob delavnikih v kinu Matic in Union: ob 1/2 16. in 1/2 18. uri; v Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v vseh treh kinematografih: ob 10., 1/2 14., 1/2 16. in 1/2 18. uri.

KINO MATICA TELEF. 22-41
Tenorist Giuseppe Lugo poje arije in popevke v sijajni glasbeni komediji

Bogastvo ni sreča
PRVI SLAGER-FILM SEZONE!

KINO UNION TELEF. 22-21
Sijajna komedija o očarljivi ženi, čulasma možu ter čustvenem mladeniču

Izgubljena ljubavna pisma
Alfred Rasser, Anne Marie Blanc

KINO SLOGA TELEF. 27-30
Ganljiva filmska drama

Duša, ki se vrača...
V glavni vlogi lepa Katalin Karady, poznana iz filma »Umirajoča pomlad«

nišnice. Po postanku so nadaljevali ranjenici svojo vožnjo na rivero.

— **Otvoritev umetnostne razstave.** Te dni je bila otvorjena v domu ženskega G. I. L.-a v Goriziji umetnostna razstava ob peti obletnici ustanovitve G. I. L.-a. Slovenski otvoritvi sta prisostvovala tudi zvezni tajnik L. Molino in podprefekt dr. Rosato. Odlični predstavniki so si s priznanjem ter zanimanjem ogledali razstavljeni dela in pohvalili vneto prizadevnost organizatorjev razstave.

— **Drzen taj se je izdajal za igralca.** V ponedeljek dopoldne je predstavil snažilemu osebu gledališča »Principe Amedeo« v San Remu lepo oblečen mladenič, ki je dejal, da je član gostujoče igralske družine in da je prišel na gostovanje naknadno. Mladenč je nato šel v neko sobico. Kmalu pa je upravnik igralske družine ugotovil, da je neznanec obiskal sobice vseh igralcev in odnesel mnogo kožuhovinah predmetov, kovčgov, čevljev in drugih oblačilnih predmetov. Oškodoval je igralsko družbo za okoli 20.000 lir.

— **Nov kino v Tolminu.** Ob 20letnici je bil v Tolminu otvorjen nov, sodobno opremljen kino. Svečanosti so prisostvovali predstavniki oblasti in stranke. Kino je bil odprt na pobudo tolimskega Dopoldnora.

— **Železničar žrtve smrtne nesreče.** Na postaji Campiglia pri Firencah je bil v tork 37letni železničar Giovanni Tozzi zaplen pri premikanju vlaka. Pri tem je po nesreči pršel pod kolesa drugega premikajočega tovornega vlaka in bil na mestu mrtve.

IZ LJUBLJANE

— **Prvi letošnji simfonični koncert,** ki bo v ponedeljek, dne 9. t. m. ob 18. uri v veliki Unionski dvorani bo imel naslednji spored: 1. Smetana: Libuš, slavnostna predigra. 2. Čajkovski: Koncert za violino in orkester, solist mladi slovenski violinist Albert Dermelj. 3. Schubert: Simfonija v h-molu, ki je znana po vsem svetu pod imenom nedovršena simfonija. 4. Verdi: Siciljske večerice, predigra k istoimenski operi slavnega mojstra. Te skladbe bo izvajal simfonični orkester, ki je sestavljen iz članov radijskega in opernega orkestra pod vodstvom priznanega dirigenta Drago Marija Sijanica. Požrtvovalnost naših odličnih godbenikov se imamo zahvaliti, da bomo letos slišali celo vrsto simfoničnih koncertov, pri katerih bodo sodelovali tudi naši najboljši solisti, pianist in violinisti. O poteku teh koncertov bomo v skupnem članku obvestili našo občinstvo, danes pa posebno opozarjamo na prvi koncert, ki bo prihodnji ponedeljek. Cene so od 15 lir navzdol, predprodaja v Knjižarni Glasbene Matice.

— **Lepo vreme bo najbrž še trajalo.** Čeprav se je večerj popoldne začelo oblačiti in je zopet zadisalo po jugu, se zdi, da bo vreme ostalo še lepo, kar sklepamo tudi po barometru. Zračni tlak ne popušta in kaže, da bo še malo narasel, kakor je tudi v zadnjih 24 urah. Večerja je bilo tudi precej topla, saj je maksimalna temperatura sredi mesta znašala, čeprav je bilo oblačno, 15,20. Davi je bilo topleje kakor večerj jutri; najnižja današnja temperatura je znašala 7,80.

— **Vsaki pred svojim pragom.** . . . Mnogo hodnikov pred hišami v mestu je navadno že pometenih do 8. kjer so na delu hišniki, ki se jim jutraj preveč ne dremuje. Marsikje se pa še niso sprijaznili s tem, da so hišni lastniki dolžni sami skrbeti za snago pred svojimi hišami. Vsaki bi moral pometati pred svojim pragom, a nekateri menda čakajo, da bi veter odnesel smeti in listje na sosedov hodnik. Tako se tudi večkrat zgodi, ker vsi ne pometajo, da veter raznaša listje tudi po pometenih hodnikih in hišniki, ki se ne sramujejo metle, opravljajo Sizifovo delo.

— **Strokovno nadaljevalna šola za stavbne obrti** se je preselila v poslopje ljudske šole na Prulah. Redni pouk se prične v petek 6. novembra ob 14. uri. Gosposode mojstre prosimo, naj vse vaje zanesljivo pošljejo k naknadnemu vpisu ter skrbje za obvezni redni šolski obisk svojih varovancev.

— **Krompir za zimsko zalogo** ob četrtku 5. t. m. dalje napredaj tudi že na odrezke krompirjevih nakaznic za mesec januar 1943, po 10 kg na osebo. Iskrajno opozarjamo one, ki še niso vzel krompirja na odrezke za mesec november naj to storo takoj, ker ti odrezki izgube svojo veljavnost 10. t. m. Decembrski odrezki ostanejo v veljavi še do nadaljnjega. Mestni preskrbovalni urad vabi vse upravitelce, naj čim prej vzejo izdelani krompir, ker trgovci pri večjih množicah ne morejo tako paziti na krompir kot gospodinjice pri manjših količinah. Koliko več krompirja gre na ta način v izgubo, kar je v škodo edino redni preskrbi. Za to je mogoče, da oni, ki odlajajo z nabavo krompirja, ne bodo dobili tiste množice, ki jo bodo dobili oni, ki si nabavili krompir takoj.

— **Na I. moški meščanski šoli v Ljubljani (Prule)** se prične redni pouk v ponedeljek 9. novembra v šolskem poslopju na Prulah. Ta dan naj pridejo učenci v šolo ob 10.30 dopoldne. Oni učenci, ki niso

mogli doslej opraviti kakšnega izpita oziroma se vpisati v šolo, morejo to opraviti še v dne 9. in 10. novembra. Opozarjajo se, da je to zadnji rok.

Iz Spodnje Štajerske

— **Življenjski praznik.** V Podčetrtku je proslavil to dni klobučar in posestnik Josip Peternel čil in zdrav 80-letnico rojstva. Spomnila se je s čestitkami tudi »Marburger Zeitung«. Peternel je soustava:ovatej domačega gasilnega društva, ustanovljenega pred dobrih 30 leti, in bil je dolga leta njegov prvi načelnik. Vedno se je odkrito priznaval k nemstvu.

— **Gibanje prebivalstva v Mariboru.** V drugi polovici oktobra se je v Mariboru poročilo 28 parov. Rojnih je bilo 108 otrok, od teh 54 deklic in 54 dečkov. Novih grobov je bilo tudi 54.

— **Koncertne prireditve v Konjicah in Rušah.** Štajerski Helmutbund priredi jutri v Konjicah prvi koncertni večer, na katerem nastopijo tudi solisti. V petek zvečer pa priredi koncert v Rušah. V Konjicah nastopi graški ženski godalni kvartet pod vodstvom Lotte Krisper-Leipert. Kot solist nastopi tenorist dr. Otto Stern, ki ga bo spremljal na klavirju Franz Theodor Kaufmann.

— **Lovska puška pri igraču.** 12letni posestnikov sin Konrad Petz iz Selnice ob Dravi se je igral z lovsko puško, ki se mu je nenadoma sprožila. Naboju mu je udaril v desnico in desno stran prsi, tako da so ga morali prepeljati z rešilnim avtom v bolnico.

— **Predavanje o doživljajih na afriškem bojišču.** V ponedeljek je predaval narednik Böckel v krajevni skupini Muta, o svojih doživljajih na severnoafriškem bojišču. Predavatelj, ki se je sam boril na tem bojišču, je opisal dogodke v severni Afriki ter pokazal mnogo skiptičnih slik. Večerja je ponovil svoje predavanje v krajevni skupini Poljskava, danes bo pa predaval v Selnici ob Dravi.

— **Nesreče.** 24letni Peter Petek iz okolice Maribora je padel z drevesa ter si zlomil roko in nosni hrustanec. Roko si je zlomila tudi 47letna delavčeva žena Ivana Hren iz Maribora. Kri si je zastrujil na desni roki 57letni delavec V. Breznik iz Pekar. Med delom se je ponesrečil 43letni mizar državnih železnice Maks Plibersek iz Maribora. Zlomil si je nogo. 16letna d. k. l. Frieda Kupflentner je med krmiljenjem živine na Pobrežju tako nesrečno padla, da si je zlomila desno roko. S kolesa je padel 34letni kovač Janez Mešiček iz Pekar in si zlomil desno roko. Na stopnicah je spodrsnilo 27letni posestnik Marji Reich iz okolice Frama. Padla je tako nesrečno, da si je zlomila več reber. 8letni D. Legat iz Maribora se je pa med igranjem nevarno pobli po glavi.

— **Obrtniška razstava v Celju.** Obrtniki celjskega okrožja se pripravljajo na veliko razstavo svojih izdelkov. Razstava bo zavzemala 40 prostorov hiše Strinecki. Svečano bo otvorjena v soboto in trajala bo do 22. t. m. Posebna komisija odloča, kateri izdelki pridejo na razstavo. To bo prva tako velika razstava na Spod. štajerskem.

— **Maribor je postal svojega rojaka Maxa Mella.** 10. novembra bo praznoval nemški pesnik Max Melli 60-letnico rojstva. Melli je član Nemške akademije pesništva in bil je že 3. opetovano odlikovan in nagrajen z različnimi nagradami med drugim tudi z Mozartovo nagrado monakovske univerze. Rojen je bil v Mariboru 10. novembra 1882. K. t. sin znanega zdravnika dr. Alexandra Mella. V Mariboru je preživel tudi otroška leta. Rojstno mesto se ga je spomnilo ob 60letni rojstavi. Urad za ljudsko vzgojo je priredil Max Mellov večer, na katerem je predaval literarni zgodovinar dr. Fritz Endres o pesnikovem življenju in delu. Citat je tudi nekaj odlomkov iz njegovih del.

— **Ranjeni vojaki za zimsko pomoč.** V okviru prireditve urada za ljudsko prosveto so priredili ranjeni vojaki v Nemškem domu v Celju danes teden pester večer, na katerem se je zbralo nad 500 Celjanov. Prireditve je v polni meri dosegla svoj namen. Čisti dobiček je bil namenjen zimski pomoči.

— **Zrtev podivjanega bika v Mariborski kaznišnici** zaposleni 32letni Franc Gumzej iz S. t. v. pri Slov. Bistrici je gnil v petek napajati bika k bližnjemu potoku. Blizu potoka se mu je pa bik iztrgal, ga nabodel na rogove ter ga vrgel v vodo. Potem je pa skočil še za njim ter ga obdelaval v vodi. Zdelo ga je tako, da se je onesvestil in prepeljal so ga v mariborsko bolnico, kjer pa zdravniki nimajo mnogo upanja, da bi mu rešili življenje.

— **Smrtne nesreče.** 69-letni železniški vpokojenec Gregor Šebesta iz Studencev pri Mariboru je hotel v četrtek jutraj z ročnim vozikom zaviti iz Tegethofove v Hamerlingovo ulico v Mariboru. Moč je bil naglušen in tako ni slišal prihajajočega tovornega avtomobila. Ko je bil avto že blizu njega se mu je hotel Šebesta v zadnjem trenutku izogniti, pa je po nesreči skočil preden. Avto ga je podrl in mu strl lobanjo. Nesrečnež je bil takoj mrtve.

PO LOVU

— No, kako je kaj bilo na lovu? S: kaj zadel? Kje pa imaš plen? Ali si ga poslal kar v kuhinjo?

— Ne, v bolnici je...

Iz pokrajine Trieste

— **Ogromna množica ljudi** se je zgrnila na pokopališče pri sv. Ani na praznik Vseh svetnikov. Lepo vreme je privabilo neštete množice, ki so se poklonile spominu dragih svojcev, ki so pokopani na vzornem urejenem in okrašenem pokopališču pri sv. Ani. Tudi letos je izvrstna organizacija tramvajavskega prometa prestala svojo preizkušnjo.

— **Triestinska univerzitetna profesorja v zaslužni pokoj.** Po dolgoletnem delovanju na triestinski univerzi stopata v zaslužni pokoj vseučiliška profesorja Ivan Spadon in Alfred Bartolomucci. Pred zbranim zborom univerzitetnih profesorjev je spregovoril zaupnik sekcije univerz. profesorjev pri šolski zvezi prof. Costa, ki je v zgoščenih obrih prikazal delo in znanstvene zasluge prof. Spadona in prof. Bartolomuccija. Izročil jima je umetniško izdelani spominski darili. Prof. Spadon, ki je strokovnjak zasebnega prava, je bil med prvo svetovno vojno zaprt v Gradcu. Prof. Bartolomucci je predaval pred prvo svetovno vojno italijansko književnost na ki-jevski univerzi. Po koncu prve svetovne vojne je prišel v Trieste, kjer je poučeval na triestinski univerzi rusščino. Bil je dolgo vrsto let ravnatelj seminarja za tuje jezike.

— **Smrt starih triestinskih meščanov.** Te dni so umrli v Triestu 83-letna Judita Colussi, 77-letna Marija Schumann, 79-letna Marija Babuder, 74-letna Marija Samsa-Penko, 87-letna Lucija Tauer-Hrovatin ter 68-letna Veronika Berneth.

— **Poročili so se** te dni v Triestu zasebnik Josip Katlic in uradnica Franja Breschiar, mehanik Albin Piscane in gospodinja Alba Marsigliano, brivec Rudolf Zel in zasebnica Lidija Spolese, ličar Alojz Umek in gospodinja Jolanda Stabile, električar Innocent Spazapan in gospodinja Olga Orel.

— **Vsak dan nezgode.** 60-letna Emilija Cullerich iz ulice S. Zenone 7 si je pri padcu zlomila levo nogo. 11-letni Silvan Crebel iz Aurisine si je potkolkel pri padcu levi komolec. Na obeh rokah se je poskodoval med delom pek Alojz Pieri iz ulice S. Cilino. Po levem kolenu se je pobila pri padcu s tramvaja v ulici Istria 21-letna Franciška Ban iz ulice Naval 24. Na levici je porezala prste žaga cirkularka 42-letnemu Atiliju Bisliacu iz ulice Belli 4. 48-letni Kamil Iskra iz ulice Rapicio 6 se je pri padcu z odra poskodoval po glavi. Levo stegnenico si je zlomil pri padcu čez stopnice osemletni Aleksander Furlan iz Grete di Sopra 386. Opekline po obrazu in obeh rokah sta pa dobila ob kratkem stiku 45-letni Mario Drecomila iz S. Antonia in Bosco in 50-letni Viktor Englaro iz Ulice Industria. 30letni delavec Valerij Urbino je padel s kolesa in se potkolkel po glavi. Po desni rami se je poskodovala 51-letna gospodinja Katarina Rupnik iz ulice Duca d'Aosta. Levo ključnico si je zlomil pri padcu s kolesa 43-letni delavec Anton Chertini iz ulice Istria 87. Slična nezgoda je doletela 34-letnega kovača Petra Vivana iz drevoreda XX. Septembra, ki ima poškodbe na rami in na levem komolcu. Vsi ponesrečenci se zdravijo v triestinski bolnišnici Kraljice Helene.

Radio Ljubljana

CETRTEK, 5. NOVEMBRA 1942-XXI
7.30: Pisana glasba. 8: Napoved časa — Poročila v italijanski. 12.20: Plošč. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Koncert Klasičnega tria. 13: Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.10: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.20: Izmenjalni koncert z Nemčijo. 14: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneec, Pisana glasba. 14.45: Poročila v slovenski. 17.15: Pesmi za vse okuse vodi dirigent Segurini. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Romance 20: Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaske pesmi. 20.45: Lirična prireditve družbe ELAR: Prijatelj Fric — glasba: Mascagni. V odmorih: predavanje v slovenski: zanimivosti v slovenski; poročila v italijanski.

Mali oglasi

GOSPODJE POZOR!
Klobučarna »PAJK« vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča — Rudolf Pajk, Sv. Petra

Inserirajte

»Slov. Narodu«

HIJACINTE,

tulipane in krokeze — originalne holandske — smo dobili. Sever & Komp., Ljubljana.

C.E.T.R.A.

COMPAGNIA EDIZIONI TEATRO
REGISTRAZIONI AFFINI

DRUŽBA ZA POSNEMANJE NA PLOŠČE
GLEDALISKIH KOMADOV IN SLIČNEGA

Il più completo e significativo repertorio di incisioni di musica sinfonica, operistica e di camera, di musica religiosa, di musica operettistica leggera e di genere, di ritmi, canzoni e motivi da film. Dischi per bambini. Dizioni di prosa e poesia. Valigie e tavolini grammofonici. Il più ampio assortimento di accessori fonografici.

Najbolj popoln in pomemben repertoir, posnet na plošč. sinfonične, operne, komorne, nabožne in lahke operetne glasbe, kakor tudi druge glasbe, pesmi in napevov iz filmov. Plošče za otroke. Predvajanje v prosti in posiji. Kovčki in mizice za gramofone. Največja izbira fonografičnega pribora

Produttrice — Prolavodnja

S.A. »C.E.T.R.A.« — Via Arsenale 17-19 — Torino

Od Starega do Novega trga

Rožna in Hrenova ulica ter Vožarski pot so bili do l. 1533 pod deželno gospodsko Starost mestnih okrajev

Ljubljana, 29. oktobra. V prejšnjih člankih smo povedali, da se je Ljubljana začela razvijati v sedanjem šentjakobskem okraju in kaj je vplivalo — vsaj delno — na njen razvoj. Znan je obseg srednjeveške Ljubljane, ker vemo, kje je bilo mestno obzidje. Kljub temu so se pa dolgo motili o obsegu prvotnega jedra Ljubljane. Kje je bila severna meja, ni nobenega dvoma; kraj, ki se je v začetku najbrž imenoval Trg in pozneje Stari trg, ko se je razvil na levem bregu Novi trga, je segal do sedanje Trance in Cevljarskega mostu, do tja, kjer se Ljubljana najbolj približa Gradu. Bolj dvomljivo je pa bilo, do kam je segalo mesto na južnem, odnosno južnovzhodnem koncu. Obzidje srednjeveške Ljubljane je bilo na južnem koncu na kraju sedanje Zvonarske ulice. Vendar je bilo v novem času ugotovljeno, da Rožna in Hrenova ulica ter Vožarski pot niso bili dolgo del mesta.

Mestno pomirje

Mesto in mestno pomirje nista vedno istovetna. Vedeti moramo, da je pod mestno sodstvo spadalo tudi precej ozemlja zunaj mestnega obzidja. Razen tega pa ni spadalo vse obzidano ozemlje pod mestno gospodsko; tako moramo upoštevati predvsem nemško komendo, ki je bila neodvisna od mesta. Kako so bile prepletene meje področij posameznih gospod, pomirja (kakor je prevedel dr. Zwitter Burgfriede) ni tako lahko ugotoviti. Vsekakor se meje obzidane mesta in mestnega pomirja niso krile. Kako so potekale meje mestnega pomirja zunaj obzidja, ni točno določeno. Znano so le približne meje. Starejši zgodovinarji so domnevali, da je mestno pomirje segalo precej daleč okrog in okrog obzidane mesta. Zato jim ni prišlo niti na misel, da bi spadale pod deželno gospodsko celo ulice na področju (pozneje) obzidane mesta. Obseg mesta kakor tudi pomirja sta se spreminjala. Maršikaj je bilo odkrito šele v novemem času. Ob tej priložnosti ne moremo opisovati podrobno, kaj so dognali strokovnjaki o mestnem pomirju; hočemo le opozoriti, da Rožna in Hrenova ulica ter Vožarski pot do l. 1533 niso spadali pod mestno gospodsko, kar je dognal dr. Zwitter. Šele pozneje so te ulice prešle iz podložništva deželne gospodke pod mesto. Prvotno mesto torej ni segalo tako daleč na jug kakor so danes domnevali. Tako je tudi zdaj pojasnjeno, zakaj so bile omenjene ulice tako slabo pozidane in zakaj so tam stale le manjše hiše. Kaže, da so bili tam naseljeni revnejši ljudje na zemljiščih, ki so bila odmerjena ter razdeljena po načrtu. Doganjajo, da so tam živeli revnejši prebivalci, ki so se pečali z obdelovanjem zemlje. Zemlja je bila razdeljena na ozke pasove vrto in njiv. Med prebivalci so prevladovali ženske. Tam je bilo tudi mnogo ribičev kakor v Krakovem. Strokovnjaki domnevajo, da sta imeni Rožna in Hrenova ulica nastali po svojem vrtnem značaju. Ime sosednega žabjaka pa razlagajo, da so bila tam nekdanja vlažna zemljišča.

Četr, nastala po načrtu

Da je ta mali okraj, ki je ohranil celo do danes nekaj svojih značilnosti ter je še vedno slabo zazidan, nastal v resnici po načrtu, sklepajo iz več razlogov. Pomembna je enaka razdalja med Rožno in Hrenovo ulico ter med njo in Vožarskim potom. To nikakor ni moglo nastati po naključju. Zemljišče so morali premeriti ter razdeliti za hiše, vrtove in njivice. Ko je bil prostor razdeljen, so ga šele poselili. Opozoriti je treba tudi, da so vse tri ulice malo ukrivljene. Zakaj niso ravne, če so nastale po načrtu? Domnevajo, da so bile začrtane vzporedno s stari mestnim obzidjem. — Potemtakem je to okraj zase in precej mlajši od prvotnega mestnega jedra.

Ime naselja in ne ulice

Ko govorimo o Starem trgu v srednjeveški Ljubljani, razumemo vselej pod tem imenom vse naselje, mesto, in ne ulice v današnjem pomenu besede. Stari trg je v tistih časih obsegal vse naselje od Rožne ulice do Trance. Prav tako velja ime Novi trg za vse naselje in ne le za sedanji Novi trg za vse naselje in ne le za sedanji Novi posameznih ulicah, a si jih moramo pravilno razlagati. Zato ne smemo misliti, da je prvotna Ljubljana obsegala le prostor sedanjega Starega trga in da se je mesto povečalo pozneje na levem bregu samo tam, kjer je zdaj Novi trg.

Dolenjska cesta slabo obljudena

Cep ravno začenja zunaj mestnega obzidja rasti tudi naselja, poznejša predmestja, je bil vendar razvoj na južnovzhodni strani zelo počasen. Sedanja Dolenjska cesta je bila od Ljubljane do škofljice slabo ob-

ljudena. Iz map, narejenih v začetku prejšnjega stoletja (1825), je razvidno, da ni bilo mnogo poseljen tudi rob Barja. Tako so bile na vzhodnem obrobju Barja vasi samo na prvih širših terasah, ki so ohranjene v višini 315 do 325 m v Rudniku, Daljni vasi, Klanecu in Srednji vasi. Ob Dolenjski cesti so bile tedaj le posamezne hiše, po večini gostilne. Znano je, da je bila pretežno večina hiš ob Dolenjski cesti med škofljico in Ljubljano sezidana šele v prejšnjem stoletju. Mesto se ni moglo razširiti od svojega prvotnega jedra na sedanje Prule. Že ime Prule (Brühl) nam pove, da je bilo tam včasih zelo vlažno. Upoštevati moramo predvsem, da Gruberjev prekop še ni tako star. Dokler ga ni bilo, je bilo na Prulah najbrž zelo močvirno. Verjetno je tudi, da so bile Prule večkrat poplavljenе. Geografi nam povedo, da je ves predel med Gradom in Ljubljano aluvijalna dolina, ki je najbolj zožena pri Sv. Jakobu. Proti jugu prehaja v prostrano Barje. Zato je razumljivo, da je bila precej vlažna južno od Starega trga. Obseg starega mesta je bil torej že naravno omejen: Ljubljana Grad, ožina pri Tranci in na jugu močvirje. Na južni strani torej ni bilo pogojev za razvoj in ne za naselitev kmetov. Da ni mogla biti neposredna okolica kmečka, je vtisnilo kolikor toliko seveda tudi značaj sami Ljubljani.

Zakaj prav pri sv. Jakobu?

Zakaj je nastalo mesto prav na kraju sedanjega šentjakobskega okraja? Nekateri bi pričakovali, da bi se mesto razvilo na širšem prostoru, sredi rodovitnega ozemlja Tam pa ni nikjer prostora za njive. Za naselitev tudi ni prišlo v poštev strmo grajsko pobočje, kakor ne za obdelovanje. Že iz tega lahko sklepamo, če bi ne vedeli nič drugega, da se Ljubljana ni razvila iz vasi. Da je pa nastalo precej veliko na-

selje med Gradom in Ljubljano na južni strani Gradu, so bili dani mnogi drugi pogoji. Tu se je naselilo prebivalstvo, ki se ni preživljalo neposredno od obdelovanja zemlje. Vsekakor so se tam kmalu naselili čolnarji. Raziskovalci naše preteklosti mislijo, da je promet na Ljubljani zopet precej oživel po razpadu rimske države, ko je prišlo do pomirjenja. To pa velja tudi za cestni promet. Rimske ceste so bile tedaj še dobre in promet z Italijo je bil obnovljen, a Ljubljana je bila na važnem prometnem križišču. Pri Sv. Jakobu je bil tudi pomemben prehod čez Ljubljano. Tam je bilo pomembno križišče tudi, ko starega rimskega mostu ni bilo več, saj je ostal stik cest in vodnih poti. To je pa nudilo primerne pogoje za nastanek in razvoj kraja. Novejši raziskovalci soglašajo s starejšimi zgodovinarji, da je Ljubljana zaživela zaradi čolnarjenja na Ljubljani in ker je bil za njen razvoj dan pogoj zaradi ugodne lege, ki je omogočala dobro obrambo. Zaradi čolnarskega prometa in ribištva se je lahko razvila tudi trgovina. Vedeti moramo, da je bil blagovni promet razvit že v dobi ustanovitve formalnih trgov in mest. Ta primitivna trgovina se je pa zelo rada osredotočala ob pomembnih prometnih križiščih, zlasti ob razvalinah rimskih mest ali ob gradovih. Jedro Ljubljane je nastalo očitno tik ob Ljubljani, ob stiku rimske ceste z vodno potjo. Tam se je razvilo prvotno tržišče in zato je kraj tudi dobil ime Trg. Pisali smo, kje je bilo približno to pomembno križišče: iskati ga je treba pri stiskem dvorcu, kjer je bila tudi zveza z Bregom, ko ni bilo več mostu. Ni naključje, da se je na Bregu pozneje razvilo večje pristanišče, ki je zelo staro. Od pristanišča na Bregu do ustanovitve Novega trga je pa samo korak.

Zanimivo življenje Mate Hari

slovita plesalka in vohunka — Plesalka je postala šele, ko se je ponesrečil njen zakon z nekim kapetanom nizozemske vojske

Dne 15. oktobra je minilo 25 let, kar je bila v Parizu ustreljena slovita plesalka in vohunka Mata Hari. Njen nenavaden konec je vzbudil po vsem svetu zanimanje, še bolj pa je postala znana pozneje, ko so v Ameriki izdelali film o njenem življenju in je glavno vlogo v filmu igrala nepozabna Greta Garbo. Ko vam danes želimo govoriti o lepoti Mate Hare, o njeni resnici, izvorni lepoti, smo v zadregi, kako bi iz vašega spomina izbrisali podobo, ki vam je ostala iz filma, v katerem je slavno mednarodno vohunko posebej igrala Greta Garbo. Kolikor se bomo trudili, da vam jo prikažemo čim bolj verno, je vendar gotovo, da se bo z njenim imenom družila v vaših predstavah slika slokega, visokega bitja s širokimi rameni, nežnih bokov in prsi, z lici zasenčenimi z dolgimi umetni- mi obrvi in s svetlimi lasmi na vratu.

In vendar je bila Mata Hari, kar moramo ugotoviti resnici na ljubo, docela različna, rjavka, krepke postave po svoji svetlosti izjemna med Holandskimi, toda Holandska brez ugovorov. Njeno deklško ime

je bilo Margerita Zelle. Ko pa se je leta 1895. omožila s kapetanom nizozemske vojske, je postala Margerita MacLeod. S svojim možem je odšla na otok Borneo, kjer se ji je rodila hčerka. Kasneje se je s hčerko in možem vrnila v Amsterdam. Kmalu na to je njen zakon doživel polom in vrnila se je v očetovo hišo.

Toda to življenje ni bilo za njo. Po razmeroma mizerem uvodu v galantnem življenju jo najdemo nenadoma v Parizu in na Sinji obali kot ljubico bogatega industrijca. Nekaj let na to in sicer leta 1905. se je morala prestaviti omenjenemu številu vpletenih gostov v osebnosti Mate Hari, indijske plesalke. O njenem nastopu je takrat napisal nek naš kolega, da je dosegel izreden uspeh. Kritiki pariških dnevnikov so potrdili svetu nepozabno zmago: slavje dotle neznane plesalke, ki ni prišla na oder običajnih koreografskih plesov, temveč je podajala v fantastični čutni opojnosti svoje klasične oblike izredno lepe in privlačne ženske, ob zvoku eksotične in hipermoderne glasbe, instrumentirane z odlično refinirano, med izvirnimi orijentalnimi in malajskimi dekoracijami. Izredno gibki in izrazni gibi plesalke so zrcalili tako čutno veselje, skodo predzgodno potrjevanje življenja in ljubezni, da gledalci niso mogli vzdržati svojega navdušenja. Tako sta bili Margerita Zelle in Margerita MacLeod mrtvi in iz njihovih ostankov je nenadoma izšlo to izredno bitje.

Polna skrivnostne, omamljajoče privlačnosti je bila Mata Hari »fatalna ženska«. O njej se je mnogo govorilo, zlasti o njeni izredni plesni umetnosti in o neverjetnem številu mož, ki so se zaradi nje finančno ugonobili. Ko je izbruhnila svetovna vojna, se je spremenil značaj dela Mate Hari. V očeh vseh je bila namreč še vedno izredno lepa plesalka, izredno lepa kurtizana, v senci skrivaj pa je delovala na popolnoma drugem odseku, to je v službi nemških oblasti.

V tem razdobju se ji je zgodila še bolj nenavadna pustolovščina, kakor je bila tista, da je postala vohunka. Spoznala je nekega ruskega oficirja, ki se je zdrvil v bolnici v Wittelu in se je blazno zaljubil vanj. Bil je to morda začetek njene pogube, kajti, kakor se zgodi vsem zaljublje-

Dramatičen dokument nedavnega spopada v zraku na egiptskem bojišču: trije sovražni lovci so strmoglavili na tla v razdalji nekaj 100 m.

nim srcem, šele tedaj je Mata Hari postala bolj nežna, prisrčna in naklonjena zaupljivostim. Pri tem bi nihče ne mogel izreči proti njej kakšne obožbe v pogledu njene obnašanja. Celo sam Intelligence Service, ki je nekaj zasumil, ni mogel odkriti, čeprav jo je nadzoroval in ji sledil, nobenega dokaza za njeno vohunsko delo. Mata Hari je celo, ko je zaslišana nevarnost takoj podzvela zaščitni ukrep: postala je ljubica zelo znane osebnosti v francoskem znanem ministru, priredila je več javnih predstav z velikim uspehom in končno postala zaščitna sestra. Kdo bi jo mogel še sumiti?

Telaj so ji poslali na vrat nedolžno deklico z nalogo, da postane njena intimna prijateljica. Mata Hari tokrat ni zavohala nevarnosti in je postala zaupljiva ter je priznala, da dela za sovražno silo. Ni bilo lahko zbrati dokazov potrebnih za aretacijo. Da so to dosegli, so jo morali več mesecev zasledovati, v vseh njenih dejanjih nadzorovati in ji slediti na potovanjih v Francijo, Španijo in Anglijo. Do podrobnosti so preiskali njeno hišo, njeno prtljago in celo njeno obleko.

Bila je končno aretirana in razprava proti njej je bila v Parizu 24. in 25. jul. 1917. Drž. pravnik je zahteval smrtno kazen. V jutru 15. oktobra je Mata Hari blede, spokojna, zavita v črne pajčolane tako lepa, da je ganila srca vseh, ki so jo spremljali, zapustila jetnišnico Saint Lazare in se podala proti že pripravljenemu morišču. Oddelek vojakov je nameril puške proti njej in streljal ob znaku poveljnika. Toda samo en strel jo je zadel ter ji prebil srce: bil je to strel edinega vojaka, ki se mu ni tresla roka.

Radio v Rumuniji

Rumunija je dobila prve radijske aparate po prvi svetovni vojni. Poslušanje radijskih vestí je bilo takrat v Rumuniji še velik dogodek. Zdaj pa imajo radijske aparate tudi mnogi rumunski kmetje. Prvi studio je dobila Bukarešta leta 1928. Tri leta pozneje je bila pa zgrajena v Banesti, predmestju Bukarešte, prva 12-kilovatna oddajna radijska postaja. Pet let pozneje je dobila Rumunija v Kronstadt veliko oddajno postajo Romanija. Šele leta 1928 je bila na radijsko omrežje priključena tudi provinca. Rumunija je dobila oddajne postaje v Kišinevu in Jassu ter kratkovalovno v Bukarešti. V Temesvaru nameravajo zgraditi veliko oddajno postajo. S tem bi bilo omrežje rumunskih radijskih postaj zaenkrat popolno.

Število radijskih naročnikov pa ni šlo sporedno s prizadevanjem vlade. Rumunija ima zdaj 283.268 radijskih naročnikov. Če pomislimo, da jih je imela pred 15 leti komaj 8000, je sicer napredek velik, glede na število prebivalstva je pa položaj drugačen. Na 1000 prebivalcev pride komaj 22 radijskih naročnikov. Tu bo torej treba opraviti še mnogo propagandnega dela. Glede programa rumunskega radia je treba omeniti, da oddajajo radijske postaje dnevno okrog 25krat poročila. Na drugem mestu so govori. Vo-

jaških in sportnih oddaj je letno povprečno 230. Pri glasbenih oddajah prevladujejo kratki orkestralni koncerti. Z veliko vnmemo goji rumunski radio resno glasbo. Povprečno oddajajo rumunske postaje letno 110 oper, 130 simfoničnih koncertov in 16 oddaj komorne glasbe. Med solisti so najbolj priljubljeni pevci in pevke.

Rumunski radio je v pogledu programa in tudi tehnično na višku. Točnih podatkov o razdelitvi radijskih naročnikov po poklicih in bivališču nimamo pri rokah, najbrž bo pa veljalo tudi za Rumunijo, kar velja za druge jugovzhodne evropske države, da je največ radijskih naročnikov v mestih. Na Bukarešto jih bo odpadla približno polovica.

Starostno zavarovanje slovaških obrtnikov

Slovaška vlada pripravlja zakon o starostnem zavarovanju samostojnih obrtnikov. Obrtniške organizacije so že pripravile vse potrebno za osnutek tega zakona. Zavarovanje bo obvezno. Slovaška ima 72.812 obrtnikov, od teh 63.688 moških in 8.942 žensk. Samostojnih obrtnikov je 62.441 in za te bo zavarovanje obvezno. 10.371 obrtnikov ne bo moglo sprejeti v zavarovanje, ker so že prekoračili starostno mejo. Za nje bo ustanovljen poseben fond, iz katerega bodo prejemali starostne rente.

Izprememba bolgarskega carinskega zakona

Bolgarski ministrski svet je odobril nedavno več izpremembo in dopolnil carinskega zakona. V bistvu gre za večja pooblastila in delokrog finančnega ministrstva. Namen vlade je bil razbremeniti tovorni promet potom pospeševanja carinskih manipulacij in poenostavljenja carinskih formalnosti. Finančni minister je dobil pooblastilo, da sme po lastnem preudarku izpremeniti določbe glede ležarine za tranzitno in vse iz inozemstva uvoženo blago. Poleg tega sme tudi zvišati ležarinske pristojbine. To je bilo mogoče storiti samo zakonodajnim potom. Druga bistvena izpopolnitev carinskega zakona pomeni pooblastilo finančnemu ministru, da sme dovoliti do gotove meje izvoz blaga, ki se doslej sploh ni smelo izvažati iz Bolgarije.

POKLON

Srečko je neroden in izražanju svojih misli. Nekdo je bil na plesu predstavljen mladi debeluhasti dami. Zaprosil jo je za ples.

— Samo en foksotrot lahko plešem z vami, ker moram potem domov, — mu je odgovorila. — Moja rodbina namreč že odhaja.

— O, kako prazno bo tu po vašem odhodu, — je vzdihnil Srečko.

DOBER ODGOVOR

Mlad parček sreča v gozdu kmeta in ga vpraša, kako daleč je do najbližje vasi.

— Hm, če nista poročena, bo dve uri, če pa sta, prideta tudi v pol ure, — odgovori kmet.

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

Nihče ni govoril. Prešle so štiri minute, pet minut, nato je rezko, vztrajno zavznilo: zopni, enolični klic interurbanskega telefona. Frank je šel odgovarjati. »Kdo tam?« smo ga slišali. »Mayfair 0488? Bi mi lahko povedali, ali stanuje tam kdo, ki se piše Baker?« Oh, razumem. Ne zamerite. Da, najbrže sem se zmotil v številki. Najlepša hvala. Aparat je vresnil. »Številko ima neka lady Eastleigh.« je povedal Frank, ko se je vrnil. »Stanuje na Grosvenor Street. Bakerja ne poznamo nobenega.« Favell je planil v razbrzdani grohot. »Naprej, Sherlock Holmes! Katera je naslednja centrala na spisku?«

»Poskusite Museum,« je rekla gospa Danvers. »Daj, Frank,« je Maksim rekel Crawleyu, ki ga je bil pogledal. Neznosna komedija se je do pičice ponovila. Polkovnik je spet začel hoditi sem ter tja. Novih pet minut čakanja; spet je zavznil interurbanski telefon, in Frank je šel odgovarjati. To pot je pustil vrata odprta; videla sem ga naslonjenega na mizico, kjer je stal aparat, in sklonjenega nad mikrofonom.

»Halo! Museum 0488? Bi mi lahko povedali, ali stanuje pri vas oseba, ki se piše Baker? Oh... kdo je pri aparatu? Nočni vratar?... Razumem, da...

Ne, seveda ne. Pa bi mi mogli dati naslov? Da, važno je.« Frank se je prekinil. »To pot smo, mislim, na pravi sledi,« je polglasno rekel proti nam.

Oh, moj Bog, naj ne bo res. Daj, da se ta Baker ne najde. Daj, gospod Bog, da bi bil ta Baker mrtev. Vedela sem, kdo je bil Baker. Že od začetka sem vedela. Gledala sem Franka v sobici in videla, kako je nenadoma iztegnil roko po svinčniku in zapisnem bloku. »Halo?... Da. Izvolite ponoviti, prosim? Hvala. Najlepša hvala. Lahko noč? Vrnil se je k nam, v roki je imel listek. Frank je hotel Maksimu dobro in vendar ni vedel, da je papir, ki ga ima v roki, edina tanka nit, ki drži in kaj pomeni v vsej tej mori nocojšnjega večera, in da utegne s tem, ko ga pokaže, uničiti Maksima, nič bolj in nič manj, kakor če bi držal v roki bodalo in bi mu ga zasadel v hrbet.

»Govoril sem z nočnim vratarjem neke hiše v Bloomsburiju,« je rekel. »Prebivalcev tam ni. Vsa stanovanja so oddana zdravnikom in specialistom kot ordinacijski prostori. Kakor kaže, je ta doktor Baker nehal izvrševati svoj poklic in je pred kakimi šestimi meseci opustil ordinacijo. Vendar ga utegnemo še najti. Vrtar mi je dal njegov naslov. Zapisal sem si ga na ta košček papirja.«

XXV

Sele tedaj me je Maksim pogledal; bilo je prvič tisti večer. V očeh sem mu čitala slovo. Kakor da bi stal ob ograji ladje, jaz pa na pristaniškem pomolu. Drugi ljudje so stali zraven njega, spet drugi zraven mene, toda midva jh nisva opazala. Niti go-

vorila nisva, niti nisva klicala drug drugega, kajti besede bi se nama bile izgubile v vetru in daljavi. Vedela sem le, da bom videla njegove oči in da bo on videl moje, preden se ladja za zmerom odtrga od pomola.

Favella, Danversovka, polkovnika Julyana, Franka in njegov košček papirja... vse sva bila pozabila v tistem trenutku. Bil je neokrnjeno najin, drobec časa med dvema sekundama.

Nato se je Maksim obrnil k Franku in iztegnil roko. »Vrlo,« mu je dejal. »Kakšen je naslov?« »V okolici Barneta, sam ne vem, kje... na severu Londona. A telefona ni; ne moremo mu telefonirati.«

»Dobro ste delali, Crawley,« je rekel polkovnik. »In tudi vi, gospa Danvers. Ali nam morete zdaj povedati kaj določnejšega o našem slučaju?«

Starka je zmajala z glavo. »Ne vem, kdaj bi bila gospa de Winter potrebovala zdravnika. Smejala se jim je, kakor vsi, ki so čvrsteje zdravja. Samo enkrat, ko si je izpahnila roko, je prišel k nji doktor Phillips iz Kerritha. O tem Bakerju je nikoli nisem slišala govoriti, nikoli ga ni imenovala vprico mene.«

»Saj vam pravim, da gre za kakega trgovca z lepoto,« je rekel Favell. »Kaj vraga nas briga, kdo je? Ko bi bil le količikaj važen, bi Danny vedela zanj. Stavim, da je bil šarlatan, ki je izumil nov način negovanja polti ali las, in Rebeka je tisti dopoldan dobila pri lasničarju njegov naslov in se po zajtrku iz gole radovednosti oglasila pri njem.« »Ne,« je Frank odvrnil. »Tu se motite. Baker ni

bil šarlatan. Nočni vratar na Museum 0488 mi je povsem določno rekel, da gre za zelo znanega ginekologa.«

Polkovnik Julyan si je natezal brke. »Hm... Čedalje bolj se mi zdi, da je morala imeti gospa nekaj, kar je skrivala. Zelo se čudim, da ni o tem nikomur znila besedice, niti gospe Danversovi ne.«

»Rebeka je bila premršava,« je rekel Favell. »Povedal sem ji, pa se mi je smejala. Trdila je, da se ji dobro podaja. Najbrže je šla k temu Bakerju, da bi ji predpisal dieto.«

»Mislite, da bi bilo mogoče, gospa Danvers?« je vprašal polkovnik. Gospa Danvers je počasi odkimala. Nenadno pojavljanje tega Bakerja jo je bilo očitno presenetilo in zbegalo. »Ne razumem in ne razumem,« je dejala. »Ne vem, kaj bi se utegnulo skrivati za mene. Baker. Neki doktor Baker. Zakaj mi ni nič omenila? Zakaj bi mi bila skrivala? Saj mi je zaupala vse.«

»Morda vas ni hotela vznemirjati,« je rekel polkovnik. »Očitno je imela z njim domek in je nanj tudi šla; in kdo ve, ali vam ne bi bila tisti večer po svoji vrnitvi vse povedala...«

»In to pisemce gospodu Jacku?« je mahoma rekla Danversovka. »Nekaj ti imam povedati! Govoriti moram s teboj... Morda je hotel povedati tudi njemu?«

»Res je; pisemce smo pozabili... se je oglašil Favell. Znova ga je izvel in glasno predčital besede: »Nekaj ti imam povedati; prej ko mogoče moram govoriti s teboj. Rebeka.«